

Cerimonial de Les Santes. Festa Major de Mataró

1. La festa de Les Santes

La festa de Les Santes, entesa com a celebració col·lectiva generadora d'una seqüència ritual, arrenca el 1772, any en què van arribar a Mataró les relíquies de les Santes Juliana i Semproniana, que posteriorment esdevindrien patrones de la ciutat. Essent una festa de nova creació, incorporà elements de la celebració centenària i preexistent del Corpus. Amb el transcurs dels anys va esdevenir la màxima expressió festiva que contribueix a la identitat de la ciutat de Mataró: la Festa Major.

Des dels seus orígens i al llarg del temps, la Festa Major ha estat condicionada pels factors polítics i socials propis de cada època i moment, els quals n'han potenciat o n'han mitigat la rellevància.

Tot i haver sofert una davallada a inicis del XIX, és a mitjans d'aquell segle que en un context més general de recuperació de tradicions i costums es produeix a la ciutat un període d'impuls del culte a les Santes. L'any 1852 l'Ajuntament promou un referèndum en què es vota que Juliana i Semproniana passin a ser formalment les patrones de Mataró, fet que suposarà una nova empenta per a la pervivència i l'engrandiment de la seva festivitat. La celebració anirà creixent en nombre d'actes, ja siguin religiosos o profans. Uns i altres posaran les bases d'una expressió de cultura popular que va consolidant la Festa Major amb trets peculiars d'identitat mataronina, malgrat els condicionants que suposen els períodes d'instabilitat política.

Ja al segle XX, l'evocació festiva de les Santes viu tant moments d'esplendor lligats a l'increment del seu culte com passatges de marcat laïcisme, amb una davallada de l'expressió religiosa en l'àmbit públic. A l'època republicana s'intensifica el seu caràcter popular i participatiu, però durant els anys de la guerra civil la festa desapareix del tot. Després es torna a recuperar. Tot i això, els anys de franquisme porten una època de fosc a la Festa Major. Són anys d'encarcament, monotonia i decandiment.

Aquesta inèrcia tindrà una resposta popular que s'iniciarà l'any 1975 quan des del Foment Mataroní sorgeix una primera iniciativa de renovació. El 1979, amb la recuperació democràtica de la institució municipal, es produeix un salt qualitatiu essencial. En un context insòlit en què urgeix recrear referents, se singularitza la festa amb la denominació Les Santes i decididament no s'estronca el relat de la tradició anterior, sinó que es preserven i dignifiquen elements que aquesta aporta, sumant-hi d'altres valors, així com actes i figures de nou encuny. La voluntat és eixamplar l'enfocament de la Festa Major rebuda i procurar que el seu protagonisme correspongui al conjunt de la ciutadania.

Des d'aleshores, l'Ajuntament amb la col·laboració activa de moltes persones, grups i entitats n'han garantit la continuïtat, el creixement i la vitalitat, de manera que la participació ha estat un dels seus trets més definitoris. L'anomenada, la naturalesa de les activitats que s'hi inclouen i l'estima que Les Santes han aconseguit, han anat consolidant un patrimoni festiu emblemàtic i un imaginari àmpliament compartit i inclúsiu. Les innovacions tampoc no hi han faltat, fruit de la reflexió col·lectiva, de l'experiència organitzativa acumulada, dels nous requeriments tècnics i normatius o de la intenció de respondre adequadament a les expectatives, a la diversitat i a les necessitats festives del conjunt de mataronins i mataronines, que són progressivament

canviants, com ho són tantes altres facetes de la vida social i cultural de Mataró, o com es transforma la ciutat mateixa.

Com a reconeixement a la seva vàlua, l'any 2010 el Govern de la Generalitat de Catalunya va declarar Les Santes Festa Patrimonial d'Interès Nacional, amb especial menció de la Família Robafaves amb els Nans, la *Missa de Glòria* de mossèn Manuel Blanch (l'anomenada *Missa de les Santes*, de 1848) i el ritual de La Dormida. Les Santes han estat incloses al "*Catàleg del patrimoni festiu de Catalunya*".

2. El cerimonial festiu

Els cerimonials, protocols o consuetes són documents que volen reflectir un conjunt de formalitats, coneixements i percepcions que cal observar en la celebració d'una solemnitat determinada. Aquest documents, doncs, estableixen els elements patrimonials integrants de les festes, la seqüència ritual dels actes i un seguit d'aspectes que afecten al seu funcionament. Tenen els antecedents en els documents que des de l'Edat Mitjana regulaven les relacions entre institucions –la institució civil municipal, l'eclesiàstica i les gremials– que participaven conjuntament en les celebracions del cicle del Corpus i de les festes patronals.

Un cop aprovat pel Ple Municipal de 6 de juliol de 2017 el "*Reglament d'ús i funcionament de les comparses institucionals del seguici festiu institucional de Mataró*", aquest "*Cerimonial de Les Santes*" pretén ser un protocol que esdevingui norma de funcionament dels actes de consuetud de la Festa Major de la ciutat i que permeti la vertebració de les relacions entre els diferents agents que hi prenen part –tant si s'encarreguen d'elements de titularitat municipal com si no– i l'Ajuntament de Mataró, en tant que institució pública que n'és responsable.

Així doncs, pel que fa a Les Santes, el protocol entra a considerar tant els actes que per la seva condició consuetudinària cal que hi siguin contemplats, com els elements que hi intervenen, l'ordre i d'altres especificitats que els han de caracteritzar.

També pretén regular el procediment a observar per a l'adopció de modificacions, siguin d'afegiment, de correcció, de mutació o de supressió, en els actes i elements establerts per aquest document, en qualssevol dels aspectes considerats. En aquest sentit, es preveu la creació d'un òrgan col·legiat consultiu, de composició diversa, que en endavant sempre que convingui pugui assistir el regidor o regidora que tingui delegades les competències culturals en matèria de festes, tant pel que fa a la resolució dels supòsits de modificació referits, com en la interpretació ponderada d'allò que el present document determina.

Queden fora de l'àmbit d'aplicació d'aquest "*Cerimonial de Les Santes*" tots aquells aspectes de capteniment relatiu a les figures i comparses institucionals que ja estan previstos en el citat "*Reglament*" de juliol de 2017.

3. Els elements integrants del seguici festiu de Les Santes

➤ 3.1. Elements festius institucionals

Són els diferents elements de titularitat municipal que pertanyen a la ciutat. L'Ajuntament delega el funcionament i les intervencions d'aquests elements a les anomenades colles institucionals, formades per persones voluntàries.

Cadascuna aplica la reglamentació interna i específica que li és pròpia, segons el “Reglament” esmentat.

- **Els Gegants**

Els gegants de Mataró representen una família de quatre membres, agrupats en dues parelles: en Robafaves i la Geganta, i la Toneta i en Maneló. Són portats pels geganters de la Família Robafaves i s'acompanyen musicalment dels flabiolaires de la Família Robafaves.

Documentats a Mataró des de 1683, foren refets el 1853 i també el 1930. El 1964 es van fer nous al taller de la nissaga local dels Diamant, i el 1980-1982 a càrrec del taller Casserras de Solsona. La figura d'en Robafaves és especialment rellevant per la seva singularitat i ha de ser preservada amb una cura especial, tant pel que fa a la fisonomia, proporcions o vestuari, segons l'aparença i el comport establerts l'any 1930. Tenen tres balls propis: el *Ball de Petits* (*Xotis d'en Borina* del repertori d'en Quirze Perich), el *Ball de Quatre* (d'en Carles Aràbia, 1995) i el *Ball de Grossos* (una masurca, també del repertori d'en Quirze Perich). Totes les coreografies són de Montse Calsapeu. És peculiar que la família Robafaves balli sempre durant les cercaviles. Aquest fet ha enriquit el corpus musical dels flabiolaires i ha ajudat a divulgar la música tradicional catalana a la ciutat. Tenen actes propis i moments singulars a Les Santes, com són el Desvetllament Bellugós, La Dormida, La Postal (visita d'uns gegants patrimonials forans) i La Repetida, que consisteix a dansar un fragment de sardana el dia 28 a la Residència de Sant Josep.

- **Els Nans**

Comparsa actualment formada per divuit nans: els dos Macers, l'Arlequí, el Pagès, en Patufet, la Vella Blava, el Xinès, el Bufó, en Carrau, la Bruixa, el Follet, el Moro, el Comte, la Mulata, la Vella Verda, en Biada, en Jonàs i en Mataties. Se n'encarreguen els portadors dels Nans, una colla infantil.

Els Nans estan documentats des del 1864. Inicialment n'eren sis, però en diverses ocasions al llarg del temps la comparsa ha ampliat, i fins i tot ha modificat, els seus membres. Dos exemples: l'any 1922 s'hi incorporaren amb èxit en Patufet i els dos Macers, i l'any 1984 s'estrenaren quatre nous capgrossos per restituir el Comte, en Carrau, el Pierrot i el Follet que havien desaparegut en anteriors restauracions. El 1992 s'hi afegeixen dues noves figures i el 1998 encara una altra. Tenen dos balls propis, el *Ball de Nans* (*Polca d'En Borina* llegada per Quirze Perich) i la *Rumbeta dels Nans Nous* (d'Alba Pujol, 2005). Les coreografies són de Montse Calsapeu.

- **L'Àliga**

Figura d'una Àliga amb ales mig desplegadas, corona i un colom al bec. Se n'encarreguen els portadors de l'Àliga i va acompanyada musicalment pels Ministrils. La seva solemnitat requereix que, durant les actuacions públiques, en tot moment estigui acompanyada com a mínim d'un càrrec municipal electe.

Documentada el 1601, va ser present amb alts i baixos durant dos-cents anys. En aquell període la seva darrera sortida coneguda fou l'any 1800. Després d'un intent no reeixit l'any 1848, fou restituïda l'any 1987. El repertori musical associat a aquesta figura és històric, i té un ball propi i un acte d'aclamació popular: quan dansa davant de les relíquies

de les Santes, a la sortida d'Ofici el dia 27. La tonada del ball propi es va extreure de l'arxiu de l'Abadia de Montserrat. Es tracta d'una composició anònima del segle XVIII, a 4 veus, titulada "*Ball de l'Àliga*", que forma part del manuscrit MS2424. La part introductòria que precedia el ball a la partitura es va començar a tocar el 2013. La coreografia és de Montse Calsapeu.

○ **Els Macers**

Els Macers són dos, van a peu i porten una maça o porra cadascun. La primera notícia que se'n té a Mataró data de 1708. Van vestits amb un tabard vermell amb l'escut de la ciutat brodat al pit i un barret de tipus gorra ampla flamenca, amb ploma. Precedeixen les autoritats i només apareixen el dia de les Santes, als actes de l'Anada a Ofici i la Passada. Custodien la porta de l'Ajuntament després dels seguicis en què participen.

○ **Les Trampes i l'Herald**

Les Trampes són els dos jocs de dues timbales cadascun, les quals van penjades a banda i banda de la sella de sengles cavalls, i per extensió es coneixen amb el mateix nom els dos genets que els fan sonar.

L'Herald és el personatge que porta, també a cavall, la bandera de Mataró (Creu de Sant Jordi sobre fons blau marí).

La primera notícia de les trampes és de 1780, mentre que l'Herald, amb la bandera actual, és del 1980. Tots tres van vestits amb un tabard similar al dels Macers. Les trampes reiteren un toc característic, que és un ritme que deriva de la cantarella imitativa "*trampes... trampes... tot són trampes*". Tenen actes propis, que són L'Estrena i La Proclama.

○ **La Momerota i la Momeroteta**

Són dues figures de foc, la grossa i la corresponent rèplica a escala més petita, amb cap de bou i el cos fet amb una carcassa que remet a les mulasses festives catalanes. De capteniment entremaliat, són designades per un terme que des d'antic s'ha mantingut viu al Maresme i recorden una broma carnavalesca del segle XIX.

La primera va ser creada el 1979 per un nucli de persones vinculades al Foment Mataroní i fou un dels símptomes inicials de la revifalla de la celebració de la Festa Major després de la recuperació democràtica. Se li va afegir la menuda el 1982. Tenen un acte propi, l'Escapada a negra nit, que es fa després del Desvetllament Bellugós. El *Ball de la Momerota* és d'Assumpta Valls i el *Ball de la Momeroteta* de Toni Oliveras. La coreografia de cadascuna és de Montse Calsapeu.

○ **El Drac i el Dragalió**

Dues figures de foc, una de gran i l'altra més petita, que corresponen als dracs processionals festius de moltes altres poblacions del llevant peninsular. El Drac està inspirat en la figura alada que porta en Robafaves a la part superior del casc.

Sense antecedents històrics coneguts a la ciutat, el Drac fou obra del taller Casserras de Solsona (1991), mentre que el Dragalió és una incorporació del 2007 que va crear el mataroní Xevi Ribas. Tenen un acte propi, la Fogonada, amb els característics Voltafocs (girs dintre una plaça en sentit contrari a les agulles del rellotge).

El *Ball del Drac* és de Michael Weiss i el *Ball del Dragalió* (o *Bogeria infantil*) de Joan Cot i Matias Lizana. Les coreografies són de Montse Calsapeu. En l'acte Ball de Dracs les dues figures dansen juntes el *Ball del Drac i del Dragalió*, de Dani Álvarez (2008), amb coreografia de Heidi Consegal.

- **Les Diablesses**

Comparsa de diables formada exclusivament per dones. Va ser la primera colla femenina a Catalunya. Sense rols jeràrquics, no pretenen emular un ball de diables tradicional català, sinó que el seu valor fou esdevenir una reivindicació viva de la participació de la dona en l'àmbit de la festa a través d'un producte festiu singular.

Creades el 1985, comportaren la primera batucada de la comarca, poc després del fenomen dels correfocs barcelonins. No tenen un ball propi sinó que fan una encesa al so d'una peça dels Tabalers do Maresme anomenada *Batucada*. L'acte de la Fogonada de Sant Jordi també pot considerar-se com a propi d'aquesta comparsa.

- **3.2. Altres elements festius**

Són elements que també tenen intervencions ritualitzades dintre dels actes de Les Santes. Estan a càrrec de col·lectius sense vinculació orgànica amb la institució municipal.

- **Banda de música de l'Agrupació Musical del Maresme**

Formació instrumental de vent simfònic i percussió. Coneguda emblemàticament com La Banda, és una de les formacions musicals més nombroses de la festa i és gestionada per l'Agrupació Musical del Maresme, la qual va néixer el 1984 sota la batuta del seu primer director, Francesc Soler Canton.

- **Els Cavallets de l'Entitat Folklorica de Mataró**

Entremès o dansa de vuit cavallets, del tipus conegut com a cavallets cotoners. Els balladors simulen genets a dalt de cavall quan, en realitat, aquest penja de les seves espatlles i es desplacen i dansen a través de les pròpies cames. A diferència dels entremesos similars d'altres poblacions, no llueixen ni llança, ni espasa, ni cap tipus de distintiu heràldic. Foren creats el 1992 de la mà de l'entitat cultural que n'és la titular.

- **Ball de Diables de Mataró**

Entitat formada per un grup de Diables de model tradicional, un grup de Diablons i el Basilisc, figura de foc amb cos de gall, pell de gripau i cua de serp. Conjunt creat el 2004.

- **Colla Castellera Capgrossos de Mataró**

Agrupació mataronina que aixeca construccions humanes segons la pràctica d'una colla castellera contemporània. Fundada l'any 1996 amb la denominació de Capgrossos com a recreació del malnom amb què tradicionalment eren titllats els mataronins, ràpidament es posicionà com una colla de primer nivell dins l'àmbit casteller del país.

- **Els gegants i nans de les colles geganteres d'entitats, associacions i escoles de la ciutat**
Gegants, capgrossos i nans d'entitats, associacions de veïns, carrers, centres docents i escoles bressol que constitueixen la Coordinadora de colles geganteres de Mataró.
Les primeres figures foren fetes el 1976 i han anat en argument des d'aleshores. Per Les Santes apareixen en un acte concret, el de la Gegantada, sota la convocatòria d'aquesta Coordinadora i de la Família Robafaves.
- **Campanes de Santa Maria**
Conjunt de cinc bronzes de postguerra, amb les notes mi³, fa³, la³, si³ i re⁴. Accionades pels voluntaris que constitueixen el Grup de Campaners de Santa Maria, fundat el 1982. Aquest col·lectiu tira endavant un calendari de tocs manuals de campanes que sumen més de 80 repicades a l'any. En alguna ocasió hi intervenen també les campanes horàries (dels segles XVI i XIX, salvades de la Guerra Civil). Els seus tocs es regeixen pel costum i l'herència dels antics campaners.

➤ 3.3. Les formacions musicals

Molts dels elements festius que constitueixen el bé declarat patrimonial que és la festa de Les Santes de Mataró tenen un acompanyament musical que els és propi, el qual ha de ser preservat perquè constitueix un dels valors que fonamenten aquesta declaració, tant pel propi acompanyament com per la seva contribució al paisatge sonor de la festa. Les formacions musicals tradicionals que fan costat a les figures i comparses institucionals són les següents:

- **Colla de Flabiols**
Diversos flabiolaires (músics de flabiol i bombo o flabiol i tamborino) constitueixen el record vigent de l'antiga praxi (1719) que va romandre a Mataró a través del testimoni de músics com en Quirze Perich (Sant Feliu de Buixalleu, 1986-Mataró, 1985), els Cabot i d'altres. Estretament vinculada a les figures dels Gegants i els Nans, es tracta d'un vincle que cal protegir especialment. El nombre d'instrumentistes ve regulat pel "*Reglament*" ja citat. De manera excepcional per als actes del Desvetllament Bellugós i la Repetida, la seva funció és assumida, respectivament, per la Banda de música i una cobla moderna.
- **Cobla de Ministrers**
Formació hereva dels antics músics cerimonials catalans del Renaixement i el Barroc, la qual proporciona part de la solemnitat que vol donar-se a certs entremesos, com l'Àliga. La integren instruments històrics de vent i/o corda amb el sosteniment d'alguna percussió adient, també històrica. Aquests instruments són el flabiol i tamborino, la cornamusa o sac de gemecs, la xeremia o tarota, el sacabutx o trombó, el baixó o fagot i el timbal fondo o pandereta. Poden haver-hi també alguns instruments de corda com el violí, la guitarra o l'arpa històrics. El nombre de músics també ve regulat pel "*Reglament*".
- **Banda de música**
Durant la festa de Les Santes, la corporació municipal s'acompanya en les seves aparicions protocol·làries de la banda de l'Agrupació Musical

del Maresme, un conjunt musical instrumental, d'influència valenciana i amb repertori basat en la tradició popular, generalitzat a tota la Península Ibèrica. La formen instruments simfònics de vent i percussió, amb l'opció de ser conduïda per un director. La seva presència és requisit indispensable, entre d'altres moments, en la rebuda que el dia 27 es fa als regidors i regidores davant de l'Ajuntament, mitja hora abans de l'Anada a Ofici.

- **Gralles i tabals**

El binomi d'instrument melòdic i percussió té un altre exemple a Les Santes amb les gralles (tradicional aeròfon de canya doble i secció cònica, procedent de l'àmbit geogràfic casteller i actualment difós per tot el Principat) i els tabals (timbals de mida mitjana, normalment de fusta, d'una fondària igual o superior al seu diàmetre). El nombre de músics que intervenen acompanyant cada comparsa o element ve delimitat pel "*Reglament*".

Aquest tipus de formació fa dansar i actuar la Momerota i la Momeroteta, excepte en els correfocs nocturns, on la figura grossa evoluciona al so de timbals.

- **Tabalers**

El grup de diversos timbals, sense cap instrument melòdic associat, és emprat en els casos del Drac i el Dragalió. El nombre d'instrumentistes ve determinat pel "*Reglament*".

- **Grup de percussió o batucada**

Manifestació musical de percussió contemporània. Originada als anys vuitanta del segle passat, assoleix una gran proliferació a l'àrea metropolitana de Barcelona a partir del canvi de segle. L'origen organològic és a les cultures africanes, però els ritmes procedeixen, en gran part, de la samba llatinoamericana del Brasil i l'Argentina.

Les Diablasses s'acompanyen d'un grup de percussió que beu d'aquesta tradició ètnica, els Tabalers do Maresme, els quals entren bombos greus, timbals de diverses mides, caixes, esquellots i altres instruments, amb els característics xiulets de referència per als canvis en els patrons rítmics. A Mataró és remarcable el caràcter precursor d'aquesta formació.

4. Seqüència ritual d'actes

Dia 19 de juliol

Habitualment a les 6 de la tarda / Al Saló de Sessions de l'Ajuntament

L'Estrena

Acte institucional previ a Les Santes.

La Festa s'estrena protocol·làriament amb una conferència sobre un tema vinculat al patrimoni festiu. Per finalitzar l'acte, l'alcalde fa cridar l'Herald, el qual entra al Saló de Sessions precedit d'un flabiolaire sol (músic escollit com un càrrec honorífic) tocant una música pròpia de l'acte, la peça de Pol Ducable coneguda com *L'Estrena*. Després l'alcalde lliura la bandera de la ciutat i un pergami amb el text de la proclama a l'Herald i li encarrega que la llegeixi als presents i que després la doni a conèixer per

carrers i places. En acabar, l'Herald i el flabiolaire es retiren i, acompanyats per un grup nombrós de flabiolaires, surten al carrer tot reiterant la tonada de *L'Estrena*.

A les 7 del vespre / Des de l'Ajuntament

Proclama de la Festa Major

L'Herald, acompanyat de les Trampes i amb el grup de flabiolaires, recorre el centre històric fent parades i llegeix el text versificat de la Proclama, que anuncia la imminent arribada de la Festa Major i convida la ciutadania a participar-hi. La primera lectura s'efectua davant l'Ajuntament.

Aproximadament a 2/4 de 8 del vespre / Des del campanar de Santa Maria

Toc de novena

Durant nou dies seguits a la mateixa hora, les campanes de la Basílica de Santa Maria recorden a la ciutat la proximitat de la festivitat de les patrones. El toc es regeix per la consuetud dels campaners.

Diumenge anterior al dia de les Santes

A les 12 del migdia / A la plaça de Santa Anna

Diada castellera

Juntament amb la Colla Castellera Capgrossos de Mataró hi prenen part dues colles més. Quan el dia 27 s'esdevé en diumenge, aquesta jornada es fa el dia 20 de juliol.

Dia variable entre el 19 i el 25 de juliol

A 2/4 de 7 de la tarda /

Gegantada

Els diversos gegants, gegantes i nans d'entitats, associacions de veïns, carrers, centres docents i escoles bressol de Mataró, així com la Família Robafaves, desfilen en cercavila per la ciutat fins a confluïr tots en un mateix punt i fer els seus balls de lluïment.

A 2/4 de 8 de la tarda / Davant l'Ajuntament

L'Encesa

Els Diables de Mataró fan un ball parlat davant l'Ajuntament. Tot seguit van en cercavila de foc, acompanyant un seguici festiu convidat, fins a la plaça de Can Xammar, on es fan els balls de lluïment. Després la cercavila segueix cap a Santa Maria per retornar a l'Ajuntament i fer una encesa final.

Dia 24 de juliol

A les 10 de la nit / Al passeig del Callao

Havaneres i cremat

Cantada d'havaneres, que compta habitualment amb dos grups convidats i que sol finalitzar amb dos temes clàssics del gènere: *La bella Lola* i *El meu avi*. El rom cremat no hi falta.

Dia 25 de juliol.

A 3/4 de 8 del vespre / Des de diversos indrets del centre històric

Cap a la Crida

Amb l'avís d'un coet, les comparses comencen el camí, des de llocs diversos, cap al davant de la Casa Gran, on es col·loquen per escoltar la Crida de l'alcalde.

A les 8 del vespre / Des del balcó de l'Ajuntament

Crida de Festa Major

L'alcalde fa la Crida, que és una al·locució entusiasta d'invitació a la festa i n'assenyala l'inici. Una traca dona pas als primers balls propis i a la primera Dormida de les comparses.

L'ordre de la dormides al llarg de Les Santes, excepte quan s'indiqui una altra cosa, serà el següent: obertura amb la banda de l'Agrupació Musical del Maresme, *Rumbeta dels Nans Nous*, *Ball de Nans*, salt de les Diablasses, *Ball de la Momeroteta*, *Ball de la Momerota*, ball del Dragalió, ball del Drac, *Ball de l'Àliga*, *Ball de Petits* amb la Toneta i en Maneló, *Ball de Quatre* amb tota la Família Robafaves, dormida de la Toneta i en Maneló, *Ball de Grossos* amb en Robafaves i la Geganta, dormida de la Geganta, balls d'en Robafaves i dormida d'en Robafaves.

Quan una figura no participa en un acte, tampoc no ho fa a la Dormida corresponent.

Nit boja

A 2/4 de 12 de la nit / Des de l'Ajuntament

Desvetllament bellugós

La Família Robafaves baixa la Riera dansant al compàs del pasdoble *El Bequetero*, del compositor Gustavo Pascual Falcó (Cocentaina, 1909-1946) interpretat per l'Agrupació Musical del Maresme. És costum que continuadament la gent compti fins a quinze durant el solo de trompeta a la primera part de l'estrofa i en coregi la segona part i tota la tornada. Havent arribat a la plaça de Santa Anna, se celebra la Convidada de la Família Robafaves, en que s'ofereix vi i galetes als assistents i es convida a ballar amb un grup musical.

Tot seguit, retorn de la Família Robafaves cap a l'Ajuntament, seguint el mateix ritual que en el recorregut de baixada.

A 2/4 de 2 de la matinada / Des de l'Ajuntament

Escapada a negra nit

Sortida nocturna de la Momerota, el Drac i les Diablasses, així com d'altres grups de foc convidats. Partint des de l'Ajuntament es recorre: Riera amunt, carrer d'Argentona, Muralla de la Presó, Riera amunt, carrer d'Onofre Arnau, carrer del Bisbe Mas, plaça dels Bous, Muralla dels Genovesos, Riera avall, el Carreró i plaça de l'Ajuntament.

Tot seguit / Des de l'Ajuntament fins al Parc Central

Pujada tabalada

Cercavila de percussió amb els tabalers del Drac, els tabalers de la Momerota i els Tabalers do Maresme, fent via cap a la Ruixada fins al capdamunt de La Riera.

Tot seguit / Al Nou Parc Central

La Ruixada

Vetllada performativa de llum, color, música, moviment i mullena que clou la Nit Boja al so de tonades de moda. El participants hi són ruixats profusament per cortines d'aigua que es projecten des d'un dispositiu de potents aspersors.

Dia 26 de juliol

De les 2 a 2/4 de 3 de la tarda / Des del campanar de Santa Maria

La Barram i repicada

El toc de vigília de la festivitat de les patrones de la ciutat comença amb el tritlleig de les campanes que duen el seu nom, Juliana i Semproniana. S'hi afegeixen els batalls de la Carme, la Montserrat i la Miquela, i tot seguit hi ha repicada general amb el

volteig de campanes, al qual s'incorpora la percussió de la Candelària i la Madrona, les campanes més altes de la ciutat, situades al cimbori del campanar. Simultàniament, des de l'Hort del Rector, es disparen vint-i-set morterets d'honor en enaltiment a les patrones.

Tarda guillada

A 2/4 de 6 de la tarda / Des de l'Ajuntament

Rèplica de la Nit Boja, adreçada al públic infantil.

De parranda!

La Família Robafaves baixa la Riera dansant al compàs de *El Bequetero* interpretat per l'Agrupació Musical del Maresme. Com a la nit anterior, de manera continuada, la concurrència compta fins a quinze durant el solo de trompeta a la primera part de l'estrofa i en coreja la segona part i tota la tornada.

En arribar a la plaça de Santa Anna, hi ha una nova **Convidada de la Família Robafaves**, aquest cop amb suc i galetes. També es convida els assistents a ballar amb un grup musical.

Tot seguit, hi ha el retorn cap a l'Ajuntament de la Família Robafaves, seguint el mateix ritual que s'ha fet per baixar.

A 2/4 de 8 del vespre / Des de l'Ajuntament

Correguspira

Correfoc amb les figures de foc petites, la Momeroteta i el Dragalió, acompanyats d'altres grups de foc infantils que han estat convidats.

Des de l'Ajuntament es recorre la Riera, el carrer d'Onofre Arnau, el carrer del Bisbe Mas, la plaça dels Bous, la Muralla dels Genovesos, el carrer de Sant Francesc d'Assís, la plaça de Santa Maria, el Carrer Nou, la Riera, i la plaça de l'Ajuntament.

Tot seguit / Des de l'Ajuntament

Pujada tabaladeta

Els tabals de la colla del Dragalió i de la Momeroteta van en cercavila fins al capdamunt de La Riera, fent camí cap a La Ruixadeta.

Tot seguit / Al Nou Parc Central,

La Ruixadeta

Espectacle performatiu i molt participat que és la rèplica infantil de la Ruixada de la nit anterior.

A les 10 de la nit / En un lloc a determinar

Ballada de sardanes

Dia 27 de juliol. Diada de Les Santes

A les 7 del matí / Des de diferents indrets de la ciuta.

Matinades

Diversos grups de grallers recorren Mataró interpretant el *Toc de matinades*, tradicionalment associat als castells, i disparant coets voladors de tro per anunciar l'arribada de la festa a tota la ciutadania. Conflueixen a la plaça de Santa Maria cap a les 9 del matí. És costum que el veïnat dels carrers per on passa cadascun dels itineraris obsequiïn els músics i acompanyants parant taula amb beure i menjar.

A les 9 del matí / A la Basílica de Santa Maria

Toc d'Ofici des del campanar i tronada aèria des de l'Hort del Rector

Anunci sonor de la imminència de la *Missa de les Santes* que serveix també de punt final de les Matinades.

De 9 a 2/4 de 10 del matí / A l'Ajuntament

Rebuda d'autoritats per part de l'alcalde, a la porta de la Casa de la Ciutat. És costum que la Banda interpreti un fragment musical breu davant la imminent arribada de cadascun dels membres del consistori, fragment que finalitza quan aquests han creuat el llindar.

A 2/4 de 10 del matí / Des de l'Ajuntament

Anada a Ofici de les autoritats municipals i les comparses institucionals, per aquest ordre: les Diablasses, la Momeroteta i la Momerota, el Dragalió, el Drac, l'Herald i les Trampes, els Nans i la Família Robafaves, l'Àliga, i la Corporació municipal precedida dels Macers. Tanca el seguici l'Agrupació Musical del Maresme. El recorregut es fa Riera amunt i pel carrer Nou fins a la plaça de Santa Maria.

Les figures es queden davant la Basílica fins que finalitza la *Missa de les Santes*.

A les 10 del matí / A la Basílica de Santa Maria

Missa de les Santes

Celebració eucarística durant la qual s'interpreta la *Missa de Glòria* de mossèn Manuel Blanch (Mataró, 1827-1883) per a solistes, cor i orquestra.

En acabar, les relíquies de les Santes surten de la Basílica amb el repic de les campanes. En honor seu, la Colla Castellera Capgrossos de Mataró aixeca un pilar, i l'Àliga també ret homenatge a les patrones amb el seu ball. Finalment, hi ha una aviada de coloms a la plaça.

A les 12 del migdia / Al carrer d'en Pujol

Ballada de sardanes

Ballada de sardanes prop de l'altar que els veïns han preparat en honor a les Santes.

A la 1 del migdia / Des de la plaça de Santa Maria

Desfilada

Acabat l'Ofici, autoritats i comparses emprenen el camí de retorn cap a l'Ajuntament, passant pel carrer d'en Pujol, on la creença popular estima que és l'indret que va veure néixer les santes Juliana i Semproniana.

Tot seguit, davant de l'Ajuntament, balls propis i segona Dormida de les comparses.

A les 6 de la tarda / Des de l'Ajuntament

La Passada

Seguici format per les Diablasses, la Momeroteta i la Momerota, el Dragalió i el Drac, els Cavallets, la Colla Castellera Capgrossos de Mataró, l'Herald i les Trampes, els Nans i la Família Robafaves, l'Àliga i la Corporació municipal precedida dels Macers. Tanca el seguici l'Agrupació Musical del Maresme.

El recorregut es fa Riera amunt i pel carrer d'Argentona, el Torrent, la plaça de les Tereses, el carrer de Montserrat, la Rambla, la plaça de Santa Anna i altre cop la Riera fins a l'Ajuntament.

Després i davant la Casa de la Ciutat, s'esdevé la Dormida de la Passada, tercera que efectuen les comparses dins el calendari de Les Santes.

A les 11 de la nit / A baix a mar

Castell de focs

Espectacle pirotècnic de gran format que té un punt culminant amb l'encesa del tradicional *Glòria a les Santes*.

A 2/4 de 12 de la nit / A la plaça de Santa Anna

Sardanes i xindriada

Ballada de sardanes amb dues cobles i habitual venda de talls de xindria.

Dia 28 de juliol

A les 11 del matí / Des de l'Ajuntament

Anada a la Residència Sant Josep

Les comparses institucionals surten de l'Ajuntament per dirigir-se, juntament amb les autoritats municipals i l'Agrupació Musical del Maresme, cap a la residència municipal.

A 2/4 de 12 del migdia / A la Residència de Sant Josep

Ballada de sardanes

Ballada que acaba amb la Família Robafaves dansant la *Repetida* (fragment de l'última sardana que es torna a tocar al final de les ballades). Tot seguit, tanda completa de lluïment dels elements del seguici allí presents, que hi fan els balls propis. Des de 1911 aquest acte es realitza cada any, gairebé sense interrupció, al so de la cobla La Principal de la Bisbal.

Tot seguit / Des de la Residència Sant Josep

Tornada de les comparses cap a l'Ajuntament

A continuació / Davant de l'Ajuntament

Dormida

Excepcionalment, en aquesta ocasió és la Geganta la darrera figura en efectuar-la. També és característic d'aquesta quarta Dormida un to més desenfadat, i es permet certes llicències per part de la comparsa festiva i els seus actors.

A 1/4 de 8 del vespre / A la Residència de Sant Josep

Concert de sardanes

A les 9 del vespre / Des de l'Ajuntament

El ball de dracs

El Drac i el Dragalió conviden dracs d'una altra localitat. Hi ha una cercavila de foc per a les dues figures grans, i una altra per a les petites. Totes dues es troben per fer els balls finals, entre ells el *Ball del Drac i el Dragalió*.

El recorregut d'aquest acte és variable.

A les 11 de la nit / Al Parc Central

Requisits de festa Major

Ball que evoca els que es feien tradicionalment als envelats d'antany, amb espai engalanat, taules, carnet de ball, repertori de peces clàssiques i orquestra de renom. En aquest dia no hi pot faltar el combinat fresc i euforitzant conegut com la Juliana, que des de 1994 s'ha erigit com a beguda popular de Les Santes.

A les 2 de la matinada / Davant l'Ajuntament

No n'hi ha prou!

Les comparses de les Diablasses, la Momerota, el Drac, l'Àliga i la Família Robafaves es desvetllen i surten de l'Ajuntament amb el tarannà de reivindicar la continuació de la festa. Dansen, agrupades de manera inusual o fins volgudament extravagant, peces tradicionals catalanes, algunes d'origen mataroní, i també els seus balls propis, que en aquesta ocasió sonen arranjats per Marcel Casellas i que s'intercalen amb el *leitmotiv* de l'acte. És costum que siguin corejades pels assistents.

A continuació té lloc la Dormida.

Dia a determinar entre el 26 i el 28

A la tarda

Postal de Gegants

La Família Robafaves acull una colla gegantera forana, de caràcter patrimonial. Cada any s'edita una postal amb la imatge de les figures convidades, com a record de la trobada d'agermanament.

L'itinerari d'aquest acte és variable. En finalitzar, i davant de l'Ajuntament, Dormida dels Nans i la Família Robafaves.

Dia 29 de juliol

A les 6 de la tarda / A la plaça de l'Ajuntament

Enfigura't

Durant poc més d'una hora les comparses institucionals es posen a la disposició de grans i petits perquè tothom que ho desitgi provi de portar una figura o una maça de foc.

A ¼ de 8 del vespre / Des de l'Ajuntament fins a Can Marfà

Anem a tancar

Itinerari de comiat a les comparses. Els ciutadans les acompanyen, juntament amb les autoritats municipals, en la seva última aparició pública de Les Santes, cap a l'indret on són guardades la resta de l'any. Hi assisteixen les Diablasses, la Momeroteta i la Momerota, el Dragalió i el Drac, els Nans, els Gegants i l'Àliga.

La comitiva passa Riera avall, el carrer d'en Pujol, la plaça Xica, el carrer de Sant Cristòfor, la baixada de les Escaletes, el carrer de Sant Joan i el carrer de Colom.

A mitjanit / A l'espai Firal del Parc Central

Tronada de fi de festa

Cloenda pirotècnica de Les Santes. Tot i que inclou també elements de llum i color, la componen principalment els esclafits rítmicament ascendents de traques, masclets, carcasses i altres artificis tronadors.

Dia a concretar anualment, sense dia ni hora fixos

Al Saló de Sessions de l'Ajuntament

Recepció oficial de les Julianes i les Sempronianes

L'alcalde, al capdavant de la corporació municipal, convida les Julianes i Sempronianes de Mataró a la Casa de la Ciutat i els ret un petit homenatge amb motiu de la celebració de llur onomàstica.

5. Preservació del patrimoni festiu i popular de Les Santes

5.1. Responsabilitat municipal

L'Ajuntament, com a institució pública responsable de l'organització, dinamització i difusió de la Festa Major mataronina, ho és també de la preservació dels actes, elements i trets definitoris que n'han fet un patrimoni festiu i popular emblemàtic, compartit per tota la ciutadania. Amb aquest objectiu s'orienta precisament aquest "*Cerimonial de Les Santes*" i la seva voluntat prescriptiva, ja que els determina i alhora assenta les característiques, les disposicions de funcionament i les circumstàncies rituals que els són pròpies.

5.2. La *Comissió del Cerimonial*

Per ajudar en aquesta comesa institucional de preservació, que en la seva dimensió executiva correspon disposar al regidor o regidora que tingui delegades les competències culturals en matèria de festes, es crea la *Comissió del Cerimonial de Les Santes*.

La *Comissió* es constitueix, doncs, com un òrgan col·legiat consultiu i d'assessorament que té com a objecte assistir l'esmentat regidor o regidora en aquells assumptes relacionats amb el "*Cerimonial de Les Santes*", sempre que sigui requerit i, singularment, en ocasió de plantejar-se possibles modificacions o sol·licituds d'interpretació del seu contingut.

5.3. Composició

La *Comissió del Cerimonial* estarà presidida pel regidor o regidora amb competències en matèria de festes, que nomenarà els deu vocals que també la formaran, d'acord amb aquestes especificitats:

- Quatre persones provinents dels grups integrants del seguici festiu de Les Santes, a proposta de la *Comissió de Seguici* vinculada a l'òrgan participatiu conegut com a Plenari de Santes. D'entre elles, dues seran membres dels portadors de colles institucionals, una altra pertanyent a les formacions musicals i una altra als col·lectius no institucionals.
- Tres persones amb coneixements i experiència reconeguts pel que fa al patrimoni festiu local, en qualitat d'assessors independents
- Tres persones amb vinculació professional tècnica amb l'àmbit orgànic de l'Ajuntament encarregat de la gestió de la Festa Major, una de les quals serà la que n'estigui exercint la direcció. De les altres dues, una assumirà les funcions de secretaria de la *Comissió*.

Els membres de la *Comissió* cessaran quan ho faci el regidor o regidora que els hagi nomenat, si bé podran continuar les seves funcions, si cal, fins que no siguin substituïts.

5.4. Funcions

Serà funció de la *Comissió* l'assessorament sobre aspectes que afecten la preservació i el desenvolupament dels actes, elements i trets definitoris de la Festa Major, a requeriment de la presidència.

En tot cas, el criteri de la *Comissió* serà sol·licitat per a l'adopció de modificacions, siguin d'afegiment, de correcció, de mutació o de supressió, en el contingut d'aquest "*Cerimonial*", en qualssevol dels aspectes que s'hi consideren.

Específicament, la *Comissió* haurà de valorar, si s'escau, la incorporació de nous elements al seguici festiu institucional. Igualment, la participació, fixa o esporàdica, de nous elements en els actes de consuetud de Les Santes. En aquestes comeses s'atendrà el principi d'evitar repeticions de figures o elements ja existents, així com proliferacions innecessàries i no justificades.

Quant a la valoració de supòsits d'incorporació d'elements, es tindrà en compte, entre d'altres factors: el valor patrimonial i la coherència artística que puguin aportar, els seus antecedents de tradició o de vinculació a la ciutat i la viabilitat futura. En aquest tipus de supòsits, si una proposta no ha tingut una resolució positiva, la *Comissió* podrà tornar-la a estimar quan hagin transcorregut tres anys.

La *Comissió* també podrà plantejar a la consideració de la presidència d'altres informes i propostes en relació al patrimoni festiu i popular de Les Santes amb l'objectiu la seva preservació i millora.

De la mateixa manera podrà formular valoracions de tots aquells aspectes i situacions no previstes en el contingut d'aquest document, però que consideri que l'afecten.

Els acords, criteris i posicionaments adoptats per la *Comissió* no tindran caràcter vinculant per a la institució municipal.

Tanmateix, la *Comissió* no podrà, en cap cas, substituir, assumir o arrogar-se competències pròpies dels òrgans representatius ni de cap instància executiva de l'organització de l'Ajuntament.

5.5. Funcionament

La *Comissió* es reunirà ordinàriament a convocatòria de la presidència.

De manera extraordinària es podrà convocar també a sol·licitud d'un terç dels seus membres.

A efectes de deliberar i prendre acords, a les reunions de la *Comissió* hi hauran d'assistir, com a mínim, el president o presidenta i un nombre de vocals equivalent a la meitat dels que en formen part.

Els acords, que hauran de ser raonats, es procurarà que s'adoptin per consens. Quan això no sigui possible, es prendran per majoria simple dels membres presents.

La presidència podrà disposar, en els casos en què sigui oportú, l'assistència puntual a alguna de les reunions de la *Comissió* de persones que no en siguin membres, perquè hi puguin aportar informacions significatives per algun dels assumptes que s'hi hagin de tractar.

En tot allò no previst altrament, l'actuació de la *Comissió* s'atendrà a les normes generals que regulen el funcionament dels òrgans col·legiats.

6. Disposició final

Aquest “*Cerimonial de Les Santes*” serà d’aplicació després que hagi estat aprovat pel Ple Municipal. La seva modificació o adequació haurà de seguir els procediments i les normes que regulen l’organització i el funcionament administratiu de l’Ajuntament de Mataró.